

Afstemning

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Indfødsretsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 14: Forslag til lov om ændring af retsplejeloven og straffeloven. (Varetægtsfængsling i isolation, varetægtsfængsling under domsforhandlingen, vidnebeskyttelse, vidneudelukkelse for præster fra andre trossamfund, afhøringer i sager ved Højesteret, behandling af retssager uden for retskredsen af lokalemæssige grunde samt klager over anklagemyndighedens sagsbehandling m.v.).

Af justitsministeren (Frank Jensen).
(FremSAT 6/10 99).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Dorte Bennedsen (S):

Dette forslag er jo en stort set uændret genfremsættelse fra sidste samling. Der er kommet et enkelt punkt mere, om, at der er åbnet for muligheden for at behandle retssager uden for retskredsen, f.eks. af lokalemæssige årsager. Det er det eneste nye, der er i forslaget.

Derfor vil jeg i det store og hele henvise til den tale, jeg holdt ved førstebehandlingen i sidste samling, og kun lige understrege, at vi er godt tilfredse med forslaget. Det hviler jo på den betænkning, som Straffelovrådet kom med for et års tid siden, men vi er godt tilfredse med, at ministeren på et par punkter er gået videre end det, Straffelovrådet foreslog.

Det er specielt ét punkt, jeg tænker på i den forbindelse, nemlig når det drejer sig om isolationsfængsling af unge. Unge under 18 år kan højst isoleres for 2 uger ad gangen og maksimalt i 8 uger i alt, uanset hvad det er for en slags kriminalitet, de har begået.

Det er vi meget tilfredse med, for vi ved jo alle, at isolationsfængsling er eller i hvert fald

kan være en voldsom belastning for de pågældende.

Vi er enige i, at man ikke kan undgå at have regler for brug af isolation, men vi skal også gøre opmærksom på, at man hele tiden skal huske på, at isolation anvender man for at opklare sager, ikke for at straffe folk, og derfor skal den være så kort som overhovedet muligt. Og vi er i den forbindelse også tilfredse med det regelsæt, der er lavet for behandlingen af de isolationsfængslede, således at man i videst muligt omfang kan undgå de negative skader, der kan komme af en isolationsfængsling.

Men som sagt vil jeg henvise til, hvad jeg sagde i foråret. Vi er godt tilfredse med lovforslaget og med den udformning, det har her, og vi vil tilsige det en både velvillig og hurtig behandling.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Ja, det bliver måske ikke så fjernt fra, hvad jeg sagde sidste gang; det kan jeg henvise til. Vi havde jo første behandling den 29. april i år.

Det er klart, at Venstres grundsynspunkt er, at varetægtsfængsling selvfølgelig aldrig skal strækkes ud over det strengt nødvendige. Enhver er uskyldig, indtil han er dømt, og varetægtsfængsling må selvfølgelig aldrig blive en straf.

Derfor synes vi også, det er meget vigtigt, at dommerne forlanger, at politiet og anklagemyndigheden kan begrunde deres begæringer om varetægtsfængsling, og at vi lovgivere til gengæld så også forlanger, at domstolene skal begrunde deres kendelser grundigt: Men vi finder, at det som udgangspunkt må være domstolene, der fører kontrollen med, at varetægtsfængslingen ikke bliver for lang.

Hensynet til retshåndhævelsen er for Venstre et meget vigtigt princip, og vi skal ikke som lovgivere lægge hindringer i vejen for, at forbrydelser kan efterforskes og opklares. Tværtimod er det jo i et retssamfund også et vigtigt princip, at forbrydelsernes ofre ved, at forbrydelserne så vidt som overhovedet muligt bliver opklaret. Men naturligvis er vi i Venstre altid parate til at diskutere, om varetægtsfængslingerne kan indskrænkes, men det må som sagt ikke gå ud over politiets opklaringsmuligheder.

Vi er altså derfor skeptiske over for absolutte frister, og vi vil da godt spørge, hvordan ministeren vælger de her hensyn. Er ministeren f.eks. villig til at give køb på opklaring i de pædofilisager, som er så omtalte i øjeblikket?

Og så vil jeg godt rejse det spørgsmål, jeg har rejst tidligere om forsvarets pligter. Vi ved jo, at der er eksempler på, at forsvarernes overfyldte kalendere har medført, at personer har måttet sidde i månedsvis i varetægtsfængsel. Hvad vil ministeren gøre ved det?

Så er der ministerens regnestykke med, at fængsling i isolation skal give rabat i straffen. Vi er skeptiske over for det. Jeg spurgte også om det sidste gang: Er vi nu ikke igen ved at betræde domstolenes område? Har vi ikke haft sager nok, hvor Folketinget er blevet beskyldt for at være på kant af grundlovens § 3, fordi vi altså kom for tæt på domstolenes suveræne ret til at udmåle straffen. Det vil vi godt have diskuteret noget nærmere.

Jeg har talt med kriminalfolk fra det virkelige liv, og så kunne jeg da også spørge: Kunne man så ikke også frygte, at nogle af dem, der sidder i isolationsfængsel, begynder at spekulere i det for at få en kortere frist?

Selv om dette forslag så på alle måder går ud på at begrænse varetægtsfængsling, vil vi godt stille et kættersk spørgsmål, der går den anden vej, nemlig: Burde der ikke være større mulighed for varetægtsfængsling, når personer har fået dom i grove sager? Vi har netop hørt om en sag fra Bornholm, hvor en pædofil gik løs, om jeg så må sige, 4-6 måneder efter dommen, og hvor ofrene, synes jeg med rette, følte sig meget krænkede over at stå over for gerningsmanden igen, som de troede var til afsoning. Var det ikke rimeligt dér, at vi fik skærpet, eller rettere, at vi fik lempet kravene, så vi i højere grad kunne forlange varetægtsfængsling og omgående hensættelse til afsoning i den slags sager. Det synes vi i Venstre, og vi håber på hjælp til et ændringsforslag.

Så er vi jo, som vi også ved ministeren er, meget optaget af en forbedret vidnebeskyttelse, og jeg vil godt slå fast med syvtommersøm, at vi mener, at som udgangspunkt må vidneforklaringer altid afgives i et åbent retsmøde. Men der er altså sager, hvor vi finder, at der burde være en mulighed, en begrænset mulighed, for, at vidner kunne føres for lukkede døre, uden at den tiltalte vidste, hvem vidnet var, naturligvis alt efter rettens kendelse. Det er jo ikke anonyme vidner, jeg taler om, for anklagemyndigheden, politiet og ikke mindst forsvaret og dommeren ville jo vide, hvem vidnet var.

Dér vil vi godt lægge op til en diskussion og beder også dér om teknisk hjælp til et æn-

dringsforslag, hvis vi ikke kan blive enige om det.

Med disse bemærkninger vil vi så også udtrykke tilfredshed med, at lovforslaget denne gang er fremsat så tidligt, at vi kan få tid til en grundig gennemgang i Retsudvalget.

Helge Adam Møller (KF):

I forbindelse med det lovforslag, vi lige har behandlet, var der jo en ganske skarp meningsudveksling mellem justitsministeren og mig. Det bliver der ikke med hensyn til det her lovforslag, for dér er vi ikke ret langt fra hinanden. Det er sådan, at den konservative folketingsgruppe er positiv over for hovedideen i lovforslaget og over for de fleste af de meget konkrete ændringer, som foreslås.

Vedrørende den vigtigste del af forslaget, nemlig en begrænsning i anvendelsen og i varigheden af isolationsfængsling, er vi enige. Det er jo en indgribende foranstaltning, og isolation skal derfor ikke anvendes mere end absolut nødvendigt.

Samtidig er det vigtigt at holde sig for øje, at de gældende regler ikke er lavet specielt for politiets skyld. Reglerne er jo lavet af hensyn til samfundet og samfundets mulighed for at få opklaret alvorlig kriminalitet og for at få domfældt de personer, som begår den alvorlige kriminalitet. Havde man ikke muligheden for isolationsfængsling, er der for mig ingen tvivl om, at et antal kriminelle og specielt de meget alvorlige kriminelle ville gå fri for straf og dermed have mulighed for at fortsætte deres kriminelle aktiviteter til stor skade for resten af samfundet.

Men vi ved, at det ikke er behageligt at være i isolation, og at det for en del kan være en alvorlig psykisk belastning, selvfølgelig helt specielt i de ekstremt få tilfælde, hvor isolationsfængslingen viser sig at have omfattet en uskyldig person. Dér vil jeg godt nævne – for at vise, hvor ekstremt sjældent det er, at en uskyldig bliver isolationsfængslet – at i 1996 var det mere end tusind gange, man anvendte isolationsfængsling, og af de mere end tusind gange var der kun én, der blev frifundet – de resterende tusind fik straffe på mellem 7 måneders og 12 års fængsel.

Jeg vil også godt af hensyn til tilhørerne og andre, som måske ikke umiddelbart ved, hvad isolationsfængsling betyder, fortælle, at det jo ikke drejer sig om, at man er totalt isoleret fra omverdenen, isoleret fra tv, aviser osv. osv.

Tværtimod, man kan høre radio, man kan se tv, man kan læse aviser, og man kan modtage besøg fra familie osv., men besøget skal være overvåget. Men det, der er hovedideen i isolation, er, at man ikke må have nogen kontakt med de øvrige medfanger. Formålet med isolation er jo, at den tiltalte ikke skal have mulighed for at påvirke eventuelle medgerningsmænd, vidner eller andre, således at de eventuelt tilpasser deres forklaringer, afstår fra at vidne eller fjerner spor.

Vi har ingen bemærkninger til den foreslåede 4-ugers-regel og heller ikke til 8-ugers-reglen, og som hovedprincip kan vi godt acceptere, at isolationsfængsling normalt ikke må overskride en fastlagt grænse på et antal måneder, men vi finder, at den grænse på 3 måneder, som lovforslaget fastsætter, er for kort af hensyn til den meget begrænsede dispensationsmulighed, som lovforslaget lægger op til.

Vi ønsker i stedet at følge det store flertal i Strafferetsplejeudvalget, som foreslår, at den normale overgrænse fastsættes til 4 måneder med en meget begrænset dispensationsmulighed. Hvis man ønsker at fastholde en normal overgrænse på 3 måneder, bør adgangen til dispensation opnås i større omfang, end forslaget lægger op til.

I disse sager står vi over for to modstridende interesser. Der er hensynet til at give de tiltalte en så human behandling som muligt og hensynet til at kunne gennemføre en efterforskning, der medfører, at grove kriminelle kan stilles til regnskab for de forbrydelser, de har begået. Her er vores hovedsynspunkt, at hensynet til at få grove kriminelle dømt og straffet vejer tungt. Derfor ønsker vi at følge det store flertal i Strafferetsplejeudvalget og vælger en grænse på 4 måneder.

Forslaget om at give ekstra kompensation for varetægtsfængsling i isolation kan vi ikke støtte. Her lægges op til, at de, der har begået særlig grov kriminalitet, efterfølgende skal belønnes i form af en kortere straf. Vi siger nej.

Begrebet varetægtsfængsling under domsforhandlingen vil vi godt drøfte under udvalgsbehandling. Der er modstridende interesser, men umiddelbart er vi positive.

Vi er også optaget af vidnebeskyttelse, ligesom regeringen og andre. Vi kan derfor fuldt og helt støtte de positive tiltag, der er i forslaget. Vi støtter alle relevante forslag til at gøre vidnebeskyttelsen bedre, og derfor vil vi også fortsat arbejde for, at der ved meget alvorlig krimina-

litet bliver mulighed for at anvende de såkaldt anonyme vidner, selvfølgelig efter en dommerafgørelse.

Ligeledes kan vi støtte forslaget om, at retten kan bestemme, at en retssag i særlige tilfælde kan behandles uden for det sædvanlige tingsted eller den sædvanlige retskreds med det formål at sikre, at sagen bliver behandlet inden for en rimelig tid.

Og til slut kan jeg oplyse, at vi er enige i forslaget om, at vidnereglerne for præster bør være ens for alle trossamfund.

Anne Baastrup (SF):

Jeg skal i store træk henvise til den tale, som jeg holdt på SF's vegne, da vi førstebehandlede lovforslaget i foråret.

Vi havde dengang en rimelig grundig behandling af forslaget, og jeg udtrykte på SF's vegne tilfredshed med det delvise mål, vi har opnået, nemlig at få strammet betingelserne for isolation. Den variation, man har fundet, er stadig væk ikke tilfredsstillende men det er da i det mindste bedre end det oplæg, der kom fra Strafferetsplejeudvalget.

I løbet af sommeren har jeg fået stillet nogle spørgsmål via Retsudvalget til justitsministeren i et forsøg på at få præciseret, om vi ikke kan få nogle minimumskrav ind, der måtte være til personalekontakt, besøg, eneundervisning, arbejde og samtaler m.v. med sundhedspersonale og præster, og det er ikke mit indtryk, at svarene er tilfredsstillende.

I den forbindelse vil jeg godt pege på et høringssvar fra Foreningen af Fængselsinspektører Og Vicefængselsinspektører, der finder, at der i retsplejeloven bør indføres en pligt for Kriminalforsorgen til at være opmærksom på isolerede varetægtsarrestanter, der er ved at udvikle psykiske problemer, og i givet fald rette henvendelse til retten. Det ville være en naturlig ting, at man i lovforslaget fulgte en sådan anbefaling op.

Samtidig er det SF's ønske, at man i højere grad begynder at udvikle spørgsmålet om delvis isolation. Vi har fået en henvendelse fra Retspolitisk Forening, der peger på, at de muligheder stort set er uudnyttede. Det er SF's ønske, at delvis isolation skal udvikles til at blive et brugbart redskab, som domstolene skal »tvinges til« at inddrage.

Jeg ser derfor frem til den høring, som vi forhåbentlig får etableret i Retsudvalget, hvor jeg håber på at vi kan få hele det problemkompleks

afdækket, således at man ikke som dommer har valget mellem isolation og ingenting. Det må være muligt, at vi på en eller anden måde kan nå frem til enighed om, at Danmark ikke fremover skal stå udråbt i forskellige rapporter som et land, der anvender tortur.

I øvrigt finder jeg, at langt de fleste af de andre forslag, som ligger i lovforslaget om varetægtsfængsling, vidnebeskyttelse osv., er elementer, som SF klart støtter.

Vi går positivt ind i udvalgsarbejdet og har som sagt nogle ting, vi meget gerne vil have gennemført.

Peter Skaarup (DF):

Også jeg skal henvise til den tale, som jeg holdt som Dansk Folkepartis ordfører under behandlingen af det her forslag i sidste folketings-samling. Vi havde en del betænkeligheder ved forslaget, men grundlæggende var vi egentlig positive over for hovedtendensen, nemlig at man gør anvendelsen af isolation mere begrænset. Ét af de bedste eksempler, som har været fremme i debatten, er jo svømmeren Peter Rohde, der sad inde i en lang periode, og sad i isolation, og som bagefter har haft psykiske mén på grund af den periode, han sad i isolation.

Vi synes, det er helt berettiget, at man begrænser mulighederne for isolation, også i forhold til det, der har været fremme fra Strafferetsplejeudvalget tidligere. Så vi synes, det er et rigtigt initiativ, og vi er stadig væk lige positive over for den del af det.

Der er så nogle ting omkring nedsættelse af straf for folk, der har været indsat i isolation, som vi er skeptiske over for. Der er også nævnt nogle ting i forslaget, som jeg også sagde under behandlingen i sidste samling, hvor man nævner muligheden for at gøre det muligt for ikke-danske statsborgere at blive nævninge og domsmænd. Det er godt nok ikke i det her forslag, det ligger, men man gør klar til den mulighed. Det er vi imod.

Vi er også skeptisk indstillet over for, at det her forslag er så omfattende, som det er. Vi synes godt, man kunne have delt det lidt op, så det med isolationen, som vi betragter som meget vigtigt, ligesom blev holdt ude fra en del af de andre ting, der er med i forslaget. Men det har man måske ikke rigtig lyttet til, og det vil heller ikke være det, der i sidste ende afgør, om vi vil sige nej til forslaget. Vi tror på, at vi vil sige ja til forslaget i sidste ende, for vi synes, det er et rigtigt signal, der gives.

Vi har også bemærket, at der som en ny ting i forslaget gives mulighed for, at man i højere grad kan få sager behandlet hurtigere ved domstolene ved, at behandlingen af retssagerne flyttes uden for retskredsen, og det synes vi er fuldstændig rigtigt, og det var måske noget, der skulle være gjort for lang tid siden, i retning af det, som justitsministeren foreslår her.

Så grundlæggende er vi positivt indstillet over for lovforslaget, og jeg vil tro, at vi ender med at sige ja til det. Men vi vil i forbindelse med udvalgsbehandlingen have belyst en række af de ting, som jeg har været inde på her, og så tror jeg på, at vi i sidste ende kan få et rigtigt, rigtigt godt og fornuftigt forslag ud af det.

Sonja Albrink (CD):

Forslaget, som vi her behandler, er jo stort set en genfremsættelse fra sidste samling. Det indeholder utrolig mange elementer, men det indeholder også uhyre mange vigtige forslag om både sigtedes, tiltaltes og vidners retsstilling.

Den del af lovforslaget, som CD og undertegnede vil beskæftige sig med, er forslaget om isolationsfængsling. I CD er vi glade for, at justitsministeren har fremsat et forslag om forbedring, opstramning, om man vil, af reglerne for anvendelse af isolation under varetægtsfængsling.

Vi må erkende, at virkningerne af isolationsfængsling kan være katastrofale for den fængslede, især hvis der har været tale om en langvarig isolation. På den anden side har samfundet også en pligt til at levere en effektiv retshåndhævelse, og hertil hører altså visse indgreb til styrkelse af efterforskningen.

Det mest indgribende tvangsindgreb, vi kender herhjemme, er jo nok netop isolationsfængsling, og jeg tvivler faktisk på, om isolationsfængsling helt kan undværes i en verden, hvor kriminalitet i højere grad bliver begået grænseoverskridende.

Når det så er kendt, at isolationsfængsling er et nødvendigt onde, ja, så gælder det jo om at afbøde de negative virkninger af fængslingen, og her synes jeg da godt, man kan være opmærksom på de betragtninger, som fængselspræst Jørgen Worsaa Rasmussen har gjort sig om anvendelsen eller mangelen på samme af delvis isolation.

Det forslag er altså helt klassisk, eftersom det indeholder en afvejning af hensynet til den enkelte retssikkerhed, integritet og helbred med hensynet til en effektiv retshåndhævelse. I det

forslag har man valgt at angribe problemstillingen gennem fastsættelse af grænser for den tidsmæssige udstrækning af isolationsfængsling og ved præcisering af det, der kræver særlige grunde til isolationsfængsling, samt ved at stille skærpede krav til såvel anmodningers som kendelsers konkrete begrundelse. Alt sammen noget, der vil forbedre de sigtedes retsstilling.

Det, der nok vil give mest anledning til diskussion, er, at forslaget ikke definitivt sætter en ufravigelig overgrænse for den tidsmæssige udstrækning af isolationsfængsling, eftersom det har åbnet en ventil for, at det i ganske særlige tilfælde i forbindelse med de allervesteste forbrydelser vil være muligt at fravige den 3-måneders grænse, som forslaget opererer med. Her er det altså, at vægtskålen tipper over til fordel for hensynet til retshåndhævelsen, og det er vi i CD ikke helt utilfredse med.

Man bør jo mærke sig, at det i bemærkningerne til forslaget klart er anført, at der bliver tale om en meget begrænset dispensationsmulighed. At justitsministeren så mener, at konkrete anmodninger om isolationsfængsling ud over 3-måneders-grænsen skal forelægges Rigsadvokaten før forelæggelsen for retten, kan da godt undre lidt. Rigsadvokaten kunne jo udstede nogle generelle retningslinjer, som man da kunne forvente at anklagemyndigheden er i stand til at følge. Og i øvrigt er det jo rent faktisk domstolens opgave at vurdere, hvorvidt betingelserne er opfyldt.

Forslaget om obligatorisk kompensation for varetægtsfængsling i isolation er derimod ikke godt. Det kan da ikke være meningen, at den sigtede skal have mulighed for at skaffe sig en udmålingsrabat ved bevidst at modarbejde efterforskningen og mistænkeliggøre sig selv så meget, at han eller hun varetægtsfængsles i isolation.

I CD er vi da enige i, at isolationsfængsling i nogen grad vil medføre en strafafkorting, altså ud fra den almindelige dag for dag-afkorting for varetægtsfængsling, men at det sker med udgangspunkt i de almindelige regler for strafudmåling eller et konkret skøn og ikke efter matematiske særregler.

Med hensyn til vidnebeskyttelsesreglerne er vi meget glade for ethvert forslag, der går i den rigtige retning, så også det forslag kan vi støtte i CD.

Vi er altså hundrede procent enige i intentionerne. Det, vi ønsker i CD, er, at vi får en bedre udmøntning af de her regler, og at vi får

dette gjort og drøftet nøje under udvalgsbehandlingen.

Henrik Svane (RV):

Da vores ordfører ikke kan være til stede i salen, skal jeg fremføre følgende:

Det Radikale Venstre ønsker færre, kortere og mindre belastende isolationsfængslinger. Heldigvis har den internationale kritik, som har været rejst mod Danmark, allerede haft en effekt. Statistikken viser, at der faktisk bliver fængslet færre i isolation, også i kortere tid, siden kritikken kom offentligt frem. Det bevæger sig stille og roligt den rigtige vej.

Men vi synes fra radikal side, at det også er vigtigt, at vi fra lovgivningsmagts side giver signal om, at der skal noget mere turbo på den bevægelse, der er i gang, og vi vil altså gerne have færre, kortere og mindre belastende isolationsfængslinger.

I Det Radikale Venstre ville vi have foretrukket en model, hvor vi havde den absolutte overgrænse for varigheden af isolationsfængsling, som mindretallet i Strafferetsplejeudvalgets rapport beskrev. Det var det imidlertid ikke muligt at komme igennem med, og vi har derfor accepteret den foreliggende opstramning, således at vi får en generel overgrænse på 3 måneder for varetægtsfængsling i isolation med mulighed for forlængelse i ganske særlige tilfælde.

Det er vigtigt for os at slå fast, at disse ganske særlige tilfælde, hvor man kan udvide isolationsvarigheden til mere end 3 måneder skal håndhæves strengt, så det kun er i tilfælde, hvor man ikke kan beskyldte hjemlige myndigheder for at trække sagen i langdrag eller at bruge isolationsfængsling som et pressionsmiddel over for den tiltalte. Det skal være for at klare opklaringen og ikke for at udøve psykisk eller fysisk pres over for den indsatte.

Som lovforslaget ser ud nu, synes vi, det er acceptabelt. Det er et skridt i den rigtige retning, og det vil formentligt medføre, at den udvikling, vi allerede kan se, nu kommer til at gå hurtigere og får en bedre effekt end ellers.

De øvrige forhold, der er foreslået i forslaget, støtter Det Radikale Venstre uden betænkeligheder.

Søren Søndergaard (EL):

Jeg vil koncentrere mig om isolationsdelen og henviser til, hvad jeg i øvrigt sagde, da vi be-

handlede forslaget før sommerferien, for isolationsdelen er for os det vigtigste.

Der har i 20 år været rejst berettiget kritik af brugen af isolation under varetægt, og den kritik er jo kommet fra mange sider, bl.a. fra den europæiske torturkomité, fra CAT, som er FN's komité mod tortur, fra Amnesty International og fra FN's Menneskerettighedskomité.

I 1990 foranledigede Strafferetsplejeudvalget endelig en undersøgelse af isolationens eventuelle skadevirkninger, og grundundersøgelsen udkom i maj 1994, og den konkluderede så i lighed med en række kritikere, at varetægtsfængsling i isolation sammenlignet med ikke-isolation indebærer en øget belastning og risiko for forstyrrelse af det psykiske helbred.

Undersøgelsen viste bl.a., at 28 pct. af de undersøgte isolanter havde svære psykiske eftervirkninger som følge af isolationen mod 15 pct. blandt ikkeisolerede. Blandt dem, der havde siddet isoleret i mere end 2 måneder, kunne der stilles en psykiatrisk diagnose på 43 pct. De mest typiske følgevirkninger var angst, hukommelsesproblemer, koncentrationsproblemer, nervøsitet, følelsesmæssig labilitet, søvnproblemer. Dertil kom så lidelser, som opstod på længere sigt.

Risikoen for psykiske følgevirkninger stiger med længden af isolationstiden, men et af problemerne er, at følgevirkningerne faktisk kan indtræffe efter meget kort tid.

Undersøgelsen viser, at risikoen for indlæggelse af psykiatriske grunde på 15.-dagen, altså bare 2 uger, efter at man er kommet i isolation, er fem gange større for isolerede end for ikke-isolerede. Og på 40.-dagen er den 50 gange større.

I januar udkom så efterundersøgelsen til grundundersøgelsen, og dér var der jo den samme konklusion, men forskerne gik så et skridt videre og anbefalede, at man ikke øger belastningen forbundet med varetægtsfængsling ved at anvende isolation.

På trods af det, på trods af, at vi har den her klare dokumentation for de skadelige virkninger af isolation, så har regeringen altså valgt at fremsætte et lovforslag uændret efter den debat, vi havde før sommerferien, hvor man bevarer isolationsinstrumentet. Og man har ikke alene bevaret det, men man har også opretholdt muligheden for at isolere sigtede personer uden en øvre tidsgrænse. Selv ikke når det gælder de unge under 18 år, indeholder forslaget et forbud mod isolationsfængsling.

Efter vores opfattelse er det højst tænkeligt, at lovforslaget, hvis det bliver vedtaget, på trods af de erklærede intentioner om at minimere brugen af isolation, ikke vil få virkning i den henseende. Det så vi jo faktisk allerede med lovændringen i 1986. Resultatet af den medførte ganske vist et betydeligt fald i de helt korte isolationsanbringelser, men antallet og længden af de langvarige og mest skadelige isolationsanbringelser faldt ikke, tværtimod steg antallet og omfanget af disse. Den gennemsnitlige isolationstid er fra 1985 til 1996 steget med 6 dage, fra 65 dage til 71 dage, og de langvarige isolationer, dem på mere end 2 måneder, er alene fra 1996 til 1997 steget med 13 pct.

Efter vores opfattelse skal total isolation afskaffes. Retsplejeloven muliggør anvendelse af delvis isolation. Det vil sige, at arrestanter forhindres i omgang med bestemte andre for at hindre kollusion. Den mulighed skal udbygges og være et væsentligt retsmiddel for at forhindre kollusion. Det kan lade sig gøre, også med nogle af de forslag, som netop er kommet fra fængselspræsten Jørgen Worsaa Rasmussen, som andre også har henvist til, og som jeg mener vi må tage op, og som bl.a. indebærer at adskille strafafsonere fra varetægtsarrestanter og en skærpet brev- og besøgskontrol i forhold til sådanne.

Men det kræver selvfølgelig, at der er en politisk vilje til at afskaffe denne her form for tortur af fanger, som ikke engang er dømt skyldige, og det er jo det helt afgørende: som ikke engang er dømt skyldige. Hvis vi kunne være sikre på, at alle de, der kom i isolation, var skyldige, så kunne vi sige: Det er en del af straffen, men det er vi ikke. Det er principielt set uskyldige mennesker, og derfor er det uantageligt, og derfor skal vi i videst muligt omfang bruge de andre muligheder, der eksisterer. Det gøres alt for lidt, og desværre påbyder lovforslaget ikke, at det skal ske.

Jann Sjørnsen (KRF):

Da der jo er tale om en genfremsættelse fra sidste folketingssamling, skal jeg begrænse mig her i dag til at give udtryk for, at vi grundlæggende er positive over for det lovforslag, som regeringen her har fremsat. Vi synes, det er helt nødvendigt at tage fat på problemstillingen omkring varetægtsfængsling i isolation, som jo er det vigtigste spørgsmål i det lovforslag, som vi behandler her i dag.

Vi synes fra Kristeligt Folkepartis side, at i den afvejning, som regeringen har foretaget i lovforslaget, mellem på den ene side hensynet til de politimæssige efterforskningsmuligheder og på den anden side det, at denne form for fængsling er en meget stor psykisk belastning for de indsatte, har man, når det gælder de tidsmæssige begrænsninger, fundet et fornuftigt leje. Når det gælder selve 3-måneders-grænsen, kan det selvfølgelig diskuteres, om der skal være en fast overgrænse på de 3 måneder, eller om der skal være den dispensationsadgang, som regeringen lægger op til.

Vi hæfter os ved, at regeringen lægger op til, at der kun vil kunne gives dispensation i meget begrænset omfang, at der skal noget helt særligt til, og jeg tror sådan set, at det alt i alt er et meget fornuftigt skridt at tage. Der kan være helt særlige hensyn, der taler for, at varetægtsfængslingen i isolation skal gå ud over en 3-måneders-grænse, men det vil kun – som det i øvrigt også er i dag – være i undtagelsesmæssige tilfælde.

Så vil jeg godt sige om den rabatordning eller kompensationsordning, som regeringen også lægger op til i forbindelse med den strafned-sættelse, der skal ske, hvis man har været varetægtsfængslet i isolation, at den er vi kritisk over for. Jeg synes ikke, at der er nogen grund til at indføre en ny ordning, hvad det angår.

Vi glæder os over, at der bliver bedre mulighed for at beskytte vidner, og jeg vil også nævne her i dag, som jeg gjorde ved førstebehandlingen sidste år, at vi i virkeligheden meget gerne så, at man gik et skridt videre og også inddrog muligheden for at benytte anonyme vidner i retten.

Med disse ord vil jeg tilsige en positiv udvalgsbehandling fra Kristeligt Folkepartis side, idet vi så absolut kan støtte de grundsynspunkter, der kommer til udtryk i lovforslaget.

Tom Behnke (FRI):

Også Frihed 2000 er positiv over for forslaget ud fra de samme synspunkter, som jeg fremførte i sidste folketingsssamling, da vi behandlede et lignende forslag, og også jeg skal henvise til de bemærkninger, jeg gjorde ved den lejlighed.

Vi er i Frihed 2000 meget tilfredse med, at ministeren nu siger, at der bør være en overgrænse, en øvre grænse for, hvor længe man overhovedet kan sidde isolationsfængslet – ganske vist med den lillebitte åbning, at hvis der er nogle helt særlige tilfælde, hvor det helt

undtagelsesvis er påkrævet at isolationsfængsle længere, vil det kunne lade sig gøre. Men der er en klar hovedregel om, at der er en øvre grænse, det bør der også være, og vi er i Frihed 2000 såmænd ganske godt tilfredse med, at ministeren har lagt sig fast på de 3 måneder. Hvis der skulle komme et ændringsforslag om at sætte den op til 4 måneder, må vi tage stilling til det til den tid, men som forslaget foreligger i dag med de 3 måneder, er vi ganske godt tilfredse med det.

Til gengæld kunne man godt stille det spørgsmål, om det nu også er hensigtsmæssigt, at man laver, om jeg så må sige, en række delgrænser derunder for knap så alvorlige forbrydelser. Det tror jeg ikke er hensigtsmæssigt, og derfor vil vi bruge udvalgsbehandlingen til at prøve at se, om ikke vi kan få fjernet disse delgrænser, således at der kun er en øvre grænse, men at det i øvrigt fremgår af lovgivningen, at jo mindre alvorlig forbrydelsen er, desto mindre tid bør man naturligvis sidde isolationsfængslet.

Men det, man så jo nødvendigvis må spørge sig selv om, er: Hvorfor er det overhovedet nødvendigt at isolationsfængsle borgere, der er mistænkt for en kriminel handling? Ja, det er der mange gode grunde til. Der kan være medgerningsmænd, der kan være spor, der skal efterforskes, og der kan i det hele taget være en række efterforskningsskridt, som ikke vil kunne gennemføres, medmindre personen sidder isolationsfængslet. Der kan også være hensynet til eventuelle vidner osv. osv., så der er formentlig et eller andet sted en god grund til, at man gør det undtagelsesvis.

Men man kan så også stille spørgsmålet: Hvorfor er det nødvendigt, at man isolationsfængsler så længe, som man rent faktisk gør i nogle af sagerne? Her er svaret helt klart: Der er jo problemerne med de internationale grænseoverskridende kriminelle handlinger, hvor det kan være ganske svært at få tid til at samarbejde med andre lande om at få trævlet sagen op. Det er det ene, og det kan vi ikke gøre så meget ved.

Det andet, som vi kan gøre noget ved, er det spørgsmål, om der bliver sat politifolk nok på opgaverne. Er der det nødvendige antal politifolk til at efterforske? Prioriterer politiet personale nok til den slags opgaver, eller har politiet overhovedet mandskab nok til, at man kan prioritere? Så er vi tilbage på justitsministerens bord.

Et tredje element, som er nok så væsentligt, er de redskaber, politiet har til sin efterforskning, altså mulighederne for at kunne efterforske en sag. Her må vi nok sige, at retsplejeloven godt kunne blive lempet på en række punkter, så det blev nemmere for politiet at efterforske sagerne og nemmere at få sandheden frem i lyset, og man dermed ikke behøvede at holde den mistænkte isolationsfængslet så længe. Når man med den ene hånd begrænser længden af isolationsfængslingen, burde ministeren i det samme lovforslag – hvor der i øvrigt er en hel masse andre ting med – også have nogle forslag til, hvordan politiets muligheder for at efterforske sagerne og finde frem til sandheden kan lettes, så borgerne ikke skal sidde så længe isolationsfængslet, som det ellers er nødvendigt.

Jeg er helt enig med ministeren i, at hvis man har siddet isolationsfængslet og efterfølgende bliver dømt, er der ingen tvivl om, at den tid, man har siddet isolationsfængslet, bør have en højere værdi end en almindelig afsoningsdag – altså at antallet af dage i isolation bliver flere, når man skal modregne i den egentlige strafudmåling.

Jeg savner til gengæld noget andet i forslaget. Nu har vi hørt den konservative ordfører sige, at det kun er én ud af 1000, der bliver uskyldigt isolationsfængslet. Jo, jo, men det er stadig én for meget. Der burde i forslaget her være sat en tyk, tyk streg under, at i de tilfælde – og det vil jo ske; der kan ske fejl, der bliver nogle gange isolationsfængslet uberettiget – bør erstatningen være af en helt, helt anden karakter end den, vi ser i dag. Der bør virkelig rulle ikke bare tusinder, men millioner i erstatning, hvis nogle bliver isolationsfængslet uberettiget. Det bør være en erstatning, der er til at tage og føle på.

Lad mig så sige, at vi kommer nok til at stille et ændringsforslag med hensyn til vidneudlukkelsesgrundene for præster fra andre trosamfund end de anerkendte osv. Det er en mindre del af forslaget, men vi stiller altså et ændringsforslag om, at den del kommer til at udgå.

Og lad mig så til sidst rette en appel til justitsministeren, for det er jo justitsministerens folk, vi taler om. Vi ser alt for tit, hr. justitsminister, at når der er nogle, der er mistænkt og bliver isolationsfængslet, er der ledende politifolk, der i medierne meget, meget kraftigt antyder, i hvilken retning de mener, sagen skal gå. Vi har set nogle kedelige eksempler på, at der

rent faktisk er nogle mistænkte, der, om jeg så må sige, er blevet »dømt« i medierne af politiet, allerede inden sagen er kommet for retten. Det kan vi ikke have, og her bør ministeren skride ind hver eneste gang.

Justitsministeren (Frank Jensen):

Jeg vil starte med at sige tak til partiernes ordførere for den positive modtagelse af dette lovforslag, der jo – som også flere ordførere har bemærket – er en genfremsættelse af et næsten tilsvarende lovforslag fra sidste samling, som blev førstebehandlet den 29. april i år.

Der er den tilføjelse, at vi nu har gjort det muligt at henlægge sager til retslokaler uden for retskredsene, og jeg er også glad for, at mange ordførere har tilkendegivet, at det kan man støtte. Det sker nemlig for at sikre en hurtigere sagsbehandling ved domstolene, også af de sager, som er store i omfang med hensyn til antallet af implicerede personer, og det derfor er nødvendigt med større retslokaler. Vi har sikret, at domstolene i Danmark har fået nogle større retslokaler, bl.a. i Frederikssund og i Næstved og nu også Københavns Byret på Rådhuspladsen, og derfor skulle vi jo gerne udnytte de faciliteter, vi her har fået.

Jeg er glad for ordførerenes tilkendegivelser om, at det er et afbalanceret lovforslag, der på en og samme tid tager hensyn til, at alvorlige forbrydelser skal opklares, og at det dermed er nødvendigt at varetægtsfængsle i isolation, men at det på den anden side også er noget, man skal være meget varsom med at anvende, og at man – når man bliver nødt til at anvende det – skal gøre det så skånsomt som overhovedet muligt. Det har noget med længden af isolationen at gøre, og det er jo også blevet påpeget i den undersøgelse, som bl.a. Strafferetsplejeudvalget har foranstaltet, at det er i forbindelse med de lange isolationer, der kan være risiko for psykiske problemer.

Jeg er enig i det, som fru Dorte Bennedsen var inde på, at netop varsomhed med anvendelse af varetægtsfængsling i isolation skal man være ekstra opmærksom på, fordi der her er tale om mennesker, der endnu ikke er dømt for den forbrydelse, de er mistænkt eller sigtet for. Derfor skal man ikke alene være varsom, når det drejer sig om udmåling af isolation, men man skal i det hele taget være varsom med anvendelsen af varetægtsfængsling i isolation, og det er netop også det, der er hovedformålet med lovforslaget. Det er på en og samme tid at

stramme op og skærpe bestemmelserne for anvendelsen af varetægtsfængsling i isolation og sætte tidsgrænser for isolationen. Det er det, der er tilsigtet, og det er også det, der vil blive resultatet af en vedtagelse af lovforslaget.

Hr. Henrik Svane var inde på det spørgsmål, der jo i høj grad har fremmet lovforslaget, nemlig den internationale kritik af Danmark på dette felt. Jeg kan her meddele, at netop den internationale kritik selvfølgelig også har påvirket regeringen. Den har været baggrunden for de bestræbelser, regeringen har gjort for at få strammet lovforslaget, og vi mener i høj grad, at forslaget imødekommer den internationale kritik, som både hr. Svane og hr. Søndergaard drog frem i deres taler her i dag.

Fru Birthe Rønn Hornbech var inde på den skepsis, som fru Birthe Rønn Hornbech har over for absolutte frister. Jeg deler den opfattelse, og jeg tilkendegav ved den sidste første behandling, at når vi taler om denne meget alvorlige kriminalitet, skal vi passe på her i Folketinget ikke at lave det, som jo med rette efterfølgende kunne kaldes lovsjusk, hvis det er sådan, at man bliver nødt til at lukke én for meget ud af isolation – en, der er mistænkt for en meget alvorlig forbrydelse og muligvis også bliver dømt for den efterfølgende. Det ville besværliggøre, måske endda umuliggøre noget af efterforskningen, at man tager den pågældende ud af isolation, og det er baggrunden for, at når det drejer sig om de meget alvorlige kriminaliteter, er der ikke nogen absolut frist i lovforslaget. Men der er adgang til at gå ud over de 3 måneder, når anklagemyndigheden mener, det er nødvendigt og foreligger spørgsmålet for Rigsadvokaten, og Rigsadvokaten mener, at de betingelser, der skal til ifølge lovforslaget og de ledsagende bemærkninger, er opfyldt. Så kan anklagemyndigheden gå til domstolen og påberåbe sig en forlængelse af isolationen under varetægten, og så må domstolene bedømme det ud fra den konkrete bevisførelse og argumentationen fra anklagemyndighedens side.

Fru Birthe Rønn Hornbech var inde på de generelle bestemmelser i retsplejeloven og ønskede nogle bestemmelser i de almindelige regler for varetægtsfængsling. Det har jo ikke så meget at gøre med lovforslaget som sådan, men derfor har Venstre selvfølgelig ret til at have det synspunkt, at der skulle være andre bestemmelser i retsplejeloven om de almindelige bestemmelser for varetægtsfængsling. Som det er Venstres ordfører bekendt, vurderede Folketinget

også det spørgsmål tilbage i 1993-94, hvor man bl.a. så på varetægtsfængslingsbestemmelserne. Der er jo ganske vide beføjelser for domstolene til at give varetægtsfængsling både før og efter dommen, også på grund af det, som jeg jo forstår optager i hvert fald en del af Venstres gruppe, nemlig hensynet til retsfølelsen. Sådanne bestemmelser har vi allerede, og både jeg og regeringen er af den opfattelse, at vi overlader trykt til domstolene at vurdere behovet for at gennemføre varetægtsfængsling både før og efter dom.

Fru Birthe Rønn Hornbech var også inde på vidnebeskyttelsen. I lovforslaget lægges der fra regeringens side op til at tilslutte sig de mange nye tiltag, der skal tages for at beskytte vidner, og jeg tror, det er en fælles bestræbelse for en række partier at gøre, hvad vi kan for at betrygge vidner. Men jeg forstod det sådan, at Venstres ordfører gerne ville gå skridtet videre, og her er det netop svært at gå videre, end vi gør, uden at komme ud i det, som jeg mener vil være retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, nemlig at man kan have anonym vidneførelse. Selvom fru Birthe Rønn Hornbech nok deler det synspunkt, at vi ikke skal have anonym vidneførelse, synes jeg, det er svært at se mulighed for at gå videre, end vi gør nu, og gå ud over de bestemmelser, vi i øvrigt har i loven i dag for at kunne føre vidner og også beskytte vidner, bl.a. på deres adresse. Men jeg er enig i, at hvis det ikke har betydning for vidneforklaringen, skal man selvfølgelig også kunne betrygge vidner på det grundlag, og det er der allerede åbnet mulighed for i loven i dag.

Til hr. Helge Adam Møller fra Det Konservative Folkeparti skal jeg sige, at jeg var glad for talen og også glad for de indledende bemærkninger om, at det var ikke denne sag, vi kom til at krydse klinger voldsomt på, for der var stor enighed mellem Det Konservative Folkeparti og regeringen på dette felt. Det vil jeg gerne kvittere for, og også når det drejer sig om vidnebeskyttelsen, som hr. Helge Adam Møller også var inde på, er jeg glad for tilslutningen.

Fru Anne Baastrup ønskede, at vi skulle se på den henvendelse, der er kommet fra fængselsinspektørerne og vicefængselsinspektørerne, og det er jeg enig i. Jeg bidrager gerne til, at vi kan se på den pligt, fru Anne Baastrup var inde på. Vi har forsøgt at stille nogle materielle krav til fængselsvæsenet, når det drejer sig om tilsynsmuligheder for isolationsanbragte, og kan der gøres yderligere på det felt, vil jeg være åben

over for også at drøfte de spørgsmål med fru Anne Baastrup i den videre proces.

Hr. Tom Behnke havde også en positiv tilkendegivelse over for lovforslaget, men mente, at det var nødvendigt at se på politiets generelle efterforskningsredskaber over for alvorlige forbrydelser. Som hr. Tom Behnke ved, er det jo noget, der har optaget regeringen, og med det lovforslag, vi fremsatte i folketingssamlingen 1996-97, fik vi gennemført en række forbedringer af politiets efterforskningsforhold, når det drejer sig om den alvorlige, organiserede kriminalitet, hvor vi har givet politiet bedre adgang til at lave det, der kaldes brud på meddelelshemmeligheden, når man kan opnå retskendelse til det. Vi har præciseret, at ved en række alvorlige forbrydelser er det ikke nødvendigt, at strafferammen er på 6 år og derover, men at forbrydelsens alvor har givet grundlag for at imødekomme ønsket om at kunne lave bl.a. telefonaflytninger, når man kunne opnå kendelse til det ved domstolene. Der er også lavet bedre bestemmelser for politiets beslaglæggelser m.m., så det er et tema, der optager regeringen, og jeg er glad for, at vi fik det vedtaget med et bredt flertal.

Så var hr. Tom Behnke inde på det hensyn, som også politiet må tage til, at vi her taler om varetægtsfængslede, der ikke er dømt, og derfor må man fra politiets og anklagemyndighedens side være meget varsom med sine udtalelser af hensyn til processen ved domstolene. Det er et synspunkt, jeg ganske deler, og det er et synspunkt, vi har drøftet med bl.a. Politimesterforeningen i Danmark og anklagemyndigheden, og vi har nu netop besluttet det nye samarbejde.

Det er på en og samme tid nødvendigt for politiet, at man kan samarbejde med og er åben over for pressen, og at man er meget opmærksom på, når man udtaler sig om konkrete sager, at man ikke kommer til at fremstille en sigtet som værende dømt, inden retten har talt.

Vi har nu besluttet at nedsætte en fælles arbejdsgruppe mellem Justitsministeriet og politiet for at formulere nogle regler for, hvordan man i de her sager kan omgå pressen fra politiets side for netop at undgå det betænkelige, som hr. Tom Behnke og jeg er enige om at der er ved at være alt for skrån sikker, inden retten har talt.

Med de tilkendegivelser, ordførerne er kommet med, ser jeg frem til en konstruktiv og god udvalgsbehandling af lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 15: Forslag til lov om ændring af straffeloven. (Grov moms svig; EU-svig og bestikelse af udenlandske tjenestemænd m.v.). Af justitsministeren (Frank Jensen). (Fremsat 6/10 99).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Per Kaalund (S):

Formålet med lovforslaget, der jo i stor udstrækning er en genfremsættelse fra foråret, er for det første at udmønte visse af de punkter, der indgår i regeringens handlingsplan mod økonomisk kriminalitet, og for det andet at foretage en række ændringer i straffeloven, der er nødvendige for, at Danmark kan ratificere en række konventioner.

Den første del af det vedrører grov moms svig, og det ligestilles nu med skattesvig af særlig grov karakter; det vil sige, at strafferammen forhøjes fra 2 til 4 år og forældelsesfristen forlænges fra 5 til 10 år. Den socialdemokratiske folketingsgruppe støtter denne del af forslaget.

De øvrige ændringer går primært på bestikelse; det vil sige, at både aktiv bestikelse og passiv bestikelse af udenlandske tjenestemænd og tjenestemænd ved internationale organisationer, altså EU, NATO, FN m.v., gøres strafbar. Ligeledes vil det være regler, der gælder for danske tjenestemænd.

Yderligere er der tale om EU-svig. I en række love indgår strafbarhed for svindel med EU-midler, og der gøres meget i disse tider for nu at forhindre svig med EU-midler. Det er vel